

	CSALÁDJOG I. II. RÉSZ A HÁZASSÁG 7. OLVASÓLECKE Időigénye: 45 perc	Dr. Hegedűs Andrea PhD, LL.M, egyetemi docens Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Civilisztikai Tudományok Intézete
---	---	---

II. RÉSZ – A HÁZASSÁG

III. A HÁZASSÁG MEGSZŰNÉSE

IV. A HÁZASSÁG FELBONTÁSÁNAK HATÁLYOS SZABÁLYOZÁSA

B. A HÁZASSÁG FELBONTÁSÁNAK FŐBB ELJÁRÁSI SZABÁLYAI

A **Polgári perrendtartásról** szóló 2016. évi CXXX. tv. Általános rendelkezései, és általában a Pp. első hat része, valamint a Hetedik részben megjelenő Különleges eljárásokon belül elhelyezett, a házassági perekről szóló XXXIII. Fejezete, valamint a **közvetítői tevékenységről** szóló 2002. évi LV. törvény tartalmazza az idevonatkozó eljárási szabályokat.

Különleges eljárások:

1. Személyi állapotot érintő perek közös eljárási szabályai
2. **Az egyes személyállapotú perek**
 - a. a gondnoksági perek,
 - b. a házassági perek,**
 - c. a származási perek,
 - d. a szülői felügyelettel kapcsolatos perek és
 - e. az örökbefogadás felbontásával kapcsolatos per.
3. A kiskorú gyermek tartása iránt indított per különös szabályai

Házassági peren a házasság érvénytelenítése, továbbá érvényességének, illetőleg létezésének vagy nemlétezésének megállapítása iránt indított pereket, valamint a házassági bontópereket kell érteni.

1) A nyilvánosság szabályai

Főszabály szerint a tárgyalások nyilvánosak, de a nyilvánosság kizárása bekövetkezhet: a bíróság mérlegelése alapján vagy bármelyik fél indokolt kérelmére. Erre a bíróság a feleket köteles figyelmeztetni.

2) A békéltetés

a) (Régi) Pp. 1995. augusztus 29-ét megelőző szabályozás

- Létezett egy bontópert megelőző eljárás, az un. **bontóper előtti személyes meghallgatás**, ahol a feleken kívül csak a bíró volt jelen. Az eljárás célja a felek kibékítése volt.
- Jegyzőkönyv csak az eljárás eredményéről, de nem magáról az elhangzottakról készült.
- Ha az előzetes eljárás eredményes volt, a bontópert nem indították meg. Ha nem volt eredményes, a felek egyikének kezdeményeznie kellett a bontópert.
- A bontópert megelőző eljárást számos hibája miatt hatályon kívül helyezték.

b) Békéltetés a Pp-ben

- A bíróság a **bontóper bármely szakaszában, különösen a perfelvételi tárgyaláson megkísérli** a felek békítését. Amennyiben a békítés eredményre vezet, a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti, a perköltség megfizetésére a felek ez esetben nem kötelesek.
- A bíróság a perfelvételi tárgyaláson köteles a felek figyelmét felhívni a közvetítői eljárás igénybevételeének lehetőségére és előnyeire.

c) A közvetítői eljárás általában

A közvetítői eljárás a polgári jogviták bíróságon kívüli rendezését hivatott szolgálni. A házasság felbontása ez esetben is bírói útra tartozik, de a megfelelő előkészítés pl.: a bontóper járulékos kérdéseinek kulturáltabb rendezése egyszerűsíti a bírói eljárást.

Fontos kiemelni az **Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a családi közvetítésről szóló R (98) 1. sz. Ajánlását**, mely szintén a mediációs eljárás bevezetését javasolja a tagállamoknak.

- A hazai szabályozás részleteit a **Közvetítői törvényen** kívül a **CSJK-ban és a Pp-ben** találunk.
- A **közvetítés fogalma**: a Közvetítői törvény alapján lefolytatott olyan sajátos permegelőző, vagy bírósági illetve hatósági eljárás befejezését elősegítő, egyeztető, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, amelynek **célja** a vitában nem érintett, harmadik személy (a továbbiakban: közvetítő, mediátor) bevonása mellett, a felek kölcsönös megegyezése alapján, a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása.
- A **Közvetítői törvény** részletezi többek között a közvetítő működésére, a közvetítői eljárásra, és a speciális esetként beiktatott bírósági közvetítésre, illetve a kötelező közvetítői eljárásra vonatkozó szabályokat.

(Önkéntes) közvetítői eljárás a Pp-ben és a CSJK-ban

- "A házastársak a házassági **bontóper megindítása előtt** vagy a bontóper **alatt** – **saját elhatározásukból** vagy a **bíróság kezdeményezésére** – kapcsolatuk, illetve a házasság felbontásával összefüggő vitás kérdések megegyezésen alapuló rendezése érdekében közvetítői eljárást vehetnek igénybe. A közvetítői eljárás eredményeként létrejött megállapodásukat **perbeli egyezségbe foglalhatják.**"
- A bíróság – ha annak sikerére esély mutatkozik – különösen, ha a felek bármelyike kéri, **tájékoztatja** a feleket a közvetítői **eljárás lényegéről, igénybevételeinek lehetőségéről, feltételeiről** és ezzel összefüggésben a **szünetelés** szabályairól.
- Ha a felek **önkéntesen** közvetítői eljárást vesznek igénybe, ennek során **megállapodást kötnek**, és azt az eljárás legfeljebb **hat hónapos szünetelése alatt** a bírósághoz **egyezségként történő jóváhagyás végett benyújtják**, ebben az esetben a bíróság az eljárást folytatja, és ha az egyezség megfelel a jogszabályoknak, a bíróság azt **végzéssel jóváhagyja**, ellenkező esetben pedig a jóváhagyást megtagadja, az eljárás pedig tovább folyik.

A közvetítői eljárás igénybevétele egyszerű **bontóperben továbbra sem lesz kötelező** (kivéve, ha szülői felügyelet gyakorlására vonatkozó kereset is kapcsolódik hozzá, és a bíróság elrendeli).

Kötelező közvetítői eljárás a CSJK-ban

- A közvetítői eljárásnak **kötelező változata** is van:
 - **Közvetítés bírósági eljárásban: szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben (4:172.§)**

A **bíróság** indokolt esetben kötelezheti a szülőket, hogy a **szülői felügyelet megfelelő gyakorlása** és az ehhez szükséges **együtműködésük** biztosítása érdekében – ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti **kapcsolattartást** – közvetítői eljárást vegyenek igénybe.

A szülői felügyelet gyakorlásával kapcsolatos vita esetén kötelező jelleggel elrendelt közvetítő eljárás esetén a bíróság a **peres eljárást felfüggeszti**.

- **Közvetítés a gyámhatósági eljárásban (4:177.§)**

A **gyámhatóság** a szülői felügyeletet gyakorló szülő és a különélő szülő közötti **együtműködés** kialakítása, a **különélő szülő jogainak biztosítása** – ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti **kapcsolattartást** – érdekében a szülők számára közvetítői eljárás igénybevételét rendelheti el.

3) Az eljáró bíróság illetékessége

A házassági perre az általános illetékességen túlmenően az a bíróság is illetékes, amelynek területén a házastársak **utolsó közös lakóhelye** volt, vagyis ahol legutoljára életvitelszerűen együtt laktak.

4) A keresetek összekapcsolhatósága

A házasság felbontása iránti keresettel ugyanarra a házasságra vonatkozó:

- ∞ érvénytelenítési keresetet, továbbá
- ∞ a házastársak gyermekének tartására és
- ∞ a gyermeket érintő szülői felügyelet gyakorlásának rendezésére,
- ∞ kapcsolattartásra,
- ∞ a gyermek harmadik személynél történő elhelyezésére,
- ∞ a házastársi tartásra,
- ∞ a házastársi közös lakás használatának rendezésére, valamint
- ∞ a házastárs névviseléstől való eltiltására vonatkozó keresetet lehet összekapcsolni.

A Pp. legjelentősebb eltérése a korábbi szabályozástól a vagyoni kereset leválasztása a házassági pertől. Az osztott perszerkezet bevezetése különösen indokoltá teszi a két kereset szétválasztását.

5) A keresetlevél tartalma, perindítás

Házassági perben, a keresetlevélben fel kell tüntetni az **általános eljárás szerint előírtakon túlmenően – a különleges eljárásnak megfelelően –** az alábbiakat:

- a **házasság megkötésére** és a
- házasságból **származott, életben levő gyermekek születésére** vonatkozó adatokat, valamint
- a szükséghez képest (pl. az egyéb érdekelteknél az érvénytelenítési perben) azokat az adatokat is, amelyekből a keresetindításra való jogosultság megállapítható,

Egyidejűleg mellékelni kell az adatok igazolására szolgáló **okiratokat**.

Egyező akaratnyilatkozaton alapuló bontásnál a keresetlevélhez csatolni kell a valamennyi járulékos kérdésben a felek **közös álláspontját tartalmazó megállapodást**, ha ez a keresetlevél előterjesztésekor már rendelkezésre áll.

6) A felek jelenléte a perfelvételi és az érdemi tárgyaláson

Perfelvételi tárgyalás

- Főszabály szerint a perfelvételi tárgyaláson a **személyes megjelenés** kötelező. (Ez természetesen nem zárja ki a meghatalmazott útján való képviselést, az általános szabályok szerint.)
- A bíróság a perben a feleket köteles személyesen meghallgatni, kivéve, ha
 - * a fél ismeretlen helyen tartózkodik, vagy
 - * ha a meghallgatása elháríthatatlan akadályba ütközik.
 - * cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alatt áll
- Ha a felperes a perfelvételi tárgyaláson személyesen nem jelenik meg, a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti. Ha az alperes személyesen nem jelenik meg, a perfelvételi tárgyalást a megjelent felperes kérelmére meg kell tartani, ellenkező esetben a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti.

Érdemi tárgyalás

- Ha a per érdemi tárgyalását a felperes mulasztja el, a bíróság az eljárást hivatalból megszünteti.
- Ha az érdemi tárgyaláson az alperes nem jelenik meg, az eljárás nem szüntethető meg.

7) A bontóper

a) Szakaszai

- **Főszabály szerint:** a bontóper **két szakaszból áll, melyek a perfelvételi szakasz és az érdemi tárgyalás.**

Az első ún. perfelvételi szakaszban a bíró tényfeltárást végez, de ítéletet nem hoz, a házasság felbontását általában a második szakaszban lehet kimondani.

Házassági perben, perfelvételi szakaszban a bíróság köteles a felek figyelmét felhívni a közvetítői eljárás igénybevételének lehetőségére és előnyeire.

Ha a perfelvételi tárgyaláson a felek nem békülnek ki, és perfelvételi nyilatkozataikat megtették, továbbá a perfelvételi tárgyalás elhalasztásának nincs helye, a bíróság a perfelvételt lezárja, és kitűzi az érdemi tárgyalás határnapját.

A perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően kerülhet sor az **érdemi tárgyalásra**, melynek időpontját a bíróság hivatalból tűzi ki.

Az érdemi tárgyalás azonnali megkezdésének egyező akaratnyilvánításon alapuló bontásnál is csak akkor van helye ha

- a fél személyes meghallgatása nem kötelező vagy
- a feleknek nincs közös kiskorú gyermeke.

Ha a fenti feltételek nem állnak fenn, a bíróság legkorábban a tárgyalást követő napra tűzheti ki az érdemi tárgyalás határnapját.¹

b) Egyező akaratnyilatkozattal történő bontáskor

- A feleknek a fentebb említett ún. járulékos kérdések mindegyikében meg kell állapodni, mely megállapodást **bírói egyezségbe** kell foglalni. Ezt a bíróság amennyiben jogerős végzésével jóváhagyta, **végrehajtható**. Ezt követően dönthet a bíróság a házasság felbontása felől.
- Ha a házassági perben a névviseléstől való eltiltás iránti kérelmet is előterjesztették, arról a bíróság a házasság felbontásával (érvénytelenítésével) egyidejűleg dönt.

¹ CKOT (2018. november 19-21-ei) 10. állásfoglalása.

c) Feldúltságon alapuló (korábbi elnevezéssel tényállásos vagy bizonyításos) bontás esetén

- Mint arról korábban szó volt, be kell bizonyítani a pert megindító fél részéről, hogy házasságuk teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott. Erre különböző bizonyítékok szolgálnak alapul, amelyeket a bíró szabadon mérlegel.
- Házassági perben a bíróságnak szükség esetén erre irányuló kereseti kérelem hiányában, a gyermek érdekeinek figyelembe vételével, **hivatalból kell határoznia az alábbi kérdésekben:**
 - * a közös kiskorú gyermek tartásáról,
 - * a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése vagy
 - * a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése kérdésében.

d) Az ítélet.

- A perben **részítéletet meghozatalának nincs helye** (tekintettel elsősorban arra, hogy a vagyoni jogi kérdések rendezése nem képezheti a házassági per tárgyát).
- Újdonságként jelent meg a Pp-ben azon szabály is, miszerint a bíróság a házasságot érvénytelenítő vagy felbontó **ítéletében megállapítja az életközösség fennállásának időtartamát**, ha azt a házassági vagyoni jogi per bírósága korábban, az eljárást befejező érdemi határozatában vagy közbenső ítéletében nem állapította meg.
- A bíróság a házassági bontóperben a **perköltség viseléséről a pernyertességtől függetlenül** az összes körülmény mérlegelése alapján határoz.
- Az egyik fajta bontásról a másikra való áttérés lehetősége, a bontóper során biztosított.
- Mindkét esetben a bíróság feladata minél kíméletesebb eljárás lefolytatása, és a gyermekek érdekeinek figyelembe vételével, az érintettek sorsának rendezése.

e) Az ideiglenes intézkedések

- Bizonyos esetekben a **per elhúzódása** nem jelent problémát, hiszen a bíróság a tárgyalás elhalasztása esetén, a szükséghez képest **hivatalból is, határozhat ideiglenesen**
 - * a kiskorú gyermek tartása, és tartózkodási helyének valamelyik szülőnél vagy harmadik személynél történő kijelölése,
 - * a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése,,
 - * a szülő és gyermek közötti kapcsolattartás, valamint
 - * a házastársak lakáshasználatakérdésében, anélkül hogy a döntés eredménye, ítélt dolognak (preiudicationak) minősülne, amikor is ezen igények érvényesítése utóbb kizárt lenne.

Ilyenkor **végleges döntést a perzáró ítéletben** lehet hozni.

f) A házasság megszűnése

- A házasság a felbontását kimondó ítélet **jogerőre emelkedése napján szűnik meg**. Jogerőre pedig
 - első fokon a fellebbezésre nyitva álló határidő utolsó napjától számított 15. nap elteltével,²
 - ha a felek a tárgyaláson lemondanak a fellebbezési jogukról, akkor nyomban a határozat kihirdetésével,
 - ha pedig a lemondást írásban nyújtják be, a beérkezést követő napon,
 - a másodfokú határozat pedig a kihirdetésével emelkedik jogerőre.

g) A bontás jogi következményei

- Mindkét fél visszanyeri házasságkötési szabadságát.
- Hozzá tartozói kapcsolat megszűnik.
- A felek névviselése esetlegesen megváltozhat.
- Szülői felügyelet gyakorlását rendezni kell.
- Közös gyermek lakóhelyét meg kell határozni.
- Gyermekkel való kapcsolattartást rendezni kell.
- Tartásdíjfizetés aktuálissá válik (gyermek, esetleg házastárs tekintetében).
- Házastársi vagyonközösség megszűnik.
- A közös lakás használatot rendezni kell.
- Öröklési jogi kapcsolat megszűnik.

² Pp. 459.§ (5) bekezdés.

C. A FELEK MAGATARTÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE (FELRÓHATÓSÁG SZEREPE) A CSALÁDJOGBAN

A házasság felbontása szempontjából közömbös, hogy arra melyik fél adott okot, a felek magatartásának (a Ht. szóhasználata szerint a vétkességnek, a mai polgári jogi, családjogi szóhasználat szerint felróhatóságnak, érdemtelenységnek nevezzük) ugyanis közvetlenül a házasság felbontásában nincs, csupán az ahhoz kapcsolódó alábbi járulékos kérdésekben van szerepe.

1) A névviselés joga

- Jelenleg a névviselés általában nem része a bontópernek (a házastársak – választásuktól függően – vagy viselik tovább a korábban felvett házassági nevet, vagy nem).
- Ha a volt feleséget szándékos bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztésre ítélik, a feleség elveszti férje „-né” toldatos nevének viselési jogát, a volt férj, vagy halála esetén az ügyész kérelmére, szintén per útján. Ilyen irányú kereseti kérelem, a házasság felbontásával egyidejűleg, vagy azt követően külön perben is előadható.

2) A házastársi tartás

A vétkességi rendszerben:	A jelenlegi rendszerben:
A házasság felbontásában vétkes feleség automatikusan veszttette el tartásra való jogát.	A másik fél csak tartásra való érdemtelen-sége esetén veszti el tartásra való jogát.
Csak a feleség vétkessége volt jogilag rele-váns.	Mindkét fél magatartása vizsgálendő az ér-demtelenség kimondásakor.
A vétkességről az ítélet rendelkező része kötelezően szólt.	Az érdemteleniséget nem kell hivatalból megállapítani (az érdemtelenység kimondá-sát kérni kell).

3) A felek lakáshasználati joga

- Amikor a házasfelek által közösen használt lakás mérete és alaprajzi beosztása lehetővé teszi, a lakás házasság felbontása vagy életközösség megszűnése utáni közös használatát (objektív oszthatóság), viszont a lakás megosztott használata valamelyik fél vétkessége (pl.: agresszív, alkoholista életmódja, a gyermekkel szemben tanúsított erőszakos magatartása) miatt nem lehetséges, a vétlen fél kizárólagos lakáshasználatát rendelheti el a bíróság. (Ez a szubjektív oszthatatlanság esete).

4) A szülői felügyelet gyakorlása

- A vétkességnek szintén szerepe van. A bíróságnak vizsgálnia kell, hogy melyik szülő hogyan viszonyul a közös gyermekhez gondozását, nevelését illetően. Terheli-e vétkes mulasztás, felelőtlenség e tekintetben.

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Határozza meg a közvetítés fogalmát!
2. Mely kérdésekben rendelhet el a bíróság kötelező közvetítői eljárást (mediációt)?
3. Mit kell házassági peren érteni? Melyik jogszabályban találjuk az idevonatkozó eljárási szabályokat?
4. Melyek a Pp. családjogot érintő különleges eljárásai?
5. Mit kell tartalmaznia a keresetlevélnek házassági perben?
6. Mi történik a perfelvételi szakaszban?
7. Mikor követheti egy napon belül egymást a két szakasz?
8. Milyen kérdésekben hozhat a bíróság ideiglenes intézkedést?
9. Mely kérdésekben dönthet a bíróság hivatalból?
10. Mely kérdések eldöntésénél van különös jelentősége a felek magatartásának (felróhatóságnak)?

KÖTELEZŐ TANANYAG

HEGEDŰS ANDREA: *POLGÁRI JOG. CSALÁDJOG.* R.I.M.Á.K. KIADÓ, BUDAPEST, 2019. 83-93. O.

AJÁNLOTT IRODALOM

Polgári jog, Családjog. Az új Ptk. magyarázata HVG – Orac Kiadó (Szerkesztő: Kőrös András), Budapest, 2013.

Az Internetes Jogtudományi Enciklopédia (IJOTEN) Családi Jog Rovatának Szócikkei. (Rovatvezető: Hegedűs Andrea) Forrás: <https://ijoten.hu/elkszlt-szcikkek>

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok magyarázata II. kötet. Negyedik könyv Családjog. (Szerk.: Osztovits András) Opten Informatikai Kft. Budapest, 2014.

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.
Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

